

૧૩૯-ગાથા.

વિવરીયાભિણિવેસં પરિચત્તા જોણ્હકહિયતચ્વેસુ।
જો જુંજદિ અપ્પાણં ણિયમાવો સો હવે જોગો।।૧૩૯।।
વિપરીત આગ્રહ છોડીને, જૈનાભિહિત તત્ત્વો વિષે
જે જીવ જોડે આત્મને, નિજ ભાવ તેનો યોગ છે. ૧૩૯.

ટીકા :- અહીં, સમસ્ત ગુણોના ધરનારા ગણધરદેવ વગેરે...’ આચાર્યો. એમણે
‘જિનમુનિનાથોએ કહેલાં તત્ત્વોમાં...’ ભગવાને કહેલાં તત્ત્વો એમ ન કહ્યું. કારણ કે ભગવાનની
પરંપરાથી આવ્યું છે એટલે ‘સમસ્ત ગુણોના ધરનારા ગણધરદેવ વગેરે જિનમુનિનાથોએ કહેલાં
તત્ત્વોમાં વિપરીત અભિનિવેશ રહિત...’ ભગવાને જે તત્ત્વો કહ્યાં તેનો વિપરીત આગ્રહ છોડી
દઈને. આહાહા...! જે સમયે જે દ્રવ્યની પર્યાય થવાની, જે સ્વતંત્ર છે, નિમિત્ત ભલે હો પણ
નિમિત્તથી અહીં થતું નથી. એવું તત્ત્વ ગણધરોએ, મુનિરાજોએ જગતને કહ્યું છે, એ તત્ત્વને
જાણીને એ તત્ત્વમાં, આત્મામાં જોડી દે. આહાહા...! ‘વિપરીત અભિનિવેશ રહિત આત્મભાવ...’
૧ દેહ સહિત હોવા છતાં તીર્થંકરદેવે રાગદ્વેષ અને અજ્ઞાનને સંપૂર્ણ રીતે જીત્યા છે તેથી તેઓ
સકલજિન છે.

૨ ઉપજીવક = સેવા કરનાર; સેવક; આશ્રિત; દાસ.

મુનિનાથોએ કહેલા તત્ત્વો. એનો અર્થ એટલો છે કે દ્વિગંબર મુનિઓએ કહેલા તત્ત્વો. ગણધરોથી માંડીને જિનમુનિનાથ કીધાને?

મુમુક્ષુ :- ગણધરને તો બેય માને છે. શ્વેતાંબર પણ માને છે.

ઉત્તર :- અહીં શ્વેતાંબરની વાત છે જ નહિ. જિનવરે કહેલા તત્ત્વો એ દ્વિગંબરમાં જ છે. દ્વિગંબર જ પરંપરાએ ચાલ્યું આવે છે. આહાહા...! જગતને આકરું (લાગે). તેથી કહ્યું કે ગણધરદેવ અને જિનમુનિઓ. જિનમુનિઓ કોણ? વસ્ત્રવાળા? એકકોર વસ્ત્રવાળાને નિગોદગામી કહે છે અને એકકોર વસ્ત્રવાળાનું કહેવું માનવું એમ આવે? આકરી વાત છે, ભાઈ! આહાહા...! ક્ષણમાં ચાલ્યું જાવું છે. કોઈ છે? કાલે જુઓને સવારમાં એમના જમાઈ મળવા આવ્યા એમ કહે છે. એને મળતા હતા. અહીં બેસતા. ત્યાં આમ થઈ ગયું. મૂળ તો હાર્ટ એટેક. આહાહા...! બૈરા અહીં નહોતા તો આવ્યા હશે. ત્યારે કાઢ્યા હશે. નવ પહેલા ગુજરી ગયા. આહાહા...! છ કલાક સુધી. સંમુર્ધન એમાં અસંખ્ય થાય. પંચેન્દ્રિય સંમુર્ધન મનુષ્યકલેવરમાં અસંખ્ય થાય. વીતરાગે એમ કહ્યું છે. એમ કીધું ને? ‘ગણધરદેવ વગેરે જિનમુનિનાથોએ કહેલાં તત્ત્વો...’ આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- ‘કુંદકુંદાચાર્યદેવ’ વગેરે આવવા જોઈએ ને.

ઉત્તર :- બધા ભેગા જ છે આમાં. બધા ભેગા કીધાને.

‘જિનમુનિનાથોએ...’ શબ્દ કીધો. જિનમુનિનાથ કોણ? દ્વિગંબર મુનિ. ગણધરથી પછી ચાલ્યા આવતા દ્વિગંબર સંતો. આહાહા...! એના કહેલા તત્ત્વો. એની પરીક્ષા કરવી પડશે ને? કે આ તત્ત્વો તે જિનમુનિઓને કહેલા છે? કે આ તત્ત્વો કલ્પિત કરેલા છે? આહાહા...! દેહ છોડીને ક્ષણમાં ચાલ્યું જાવું છે. એમાં આગ્રહ કરશે એ અવતાર બધો બગડી જશે. આહાહા...! અહીં તો કહે છે જિનમુનિનાથ, ગણધરદેવે કહેલા તત્ત્વો. એમાં શું આવ્યું ત્યારે? જિનમુનિનાથે એમ કહ્યું છે પાત્ર રાખવાનું, વસ્ત્ર રાખવાનું? આહાહા...! બહુ આકરું કામ, ભાઈ! .. અભિગ્રહ એટલે આગ્રહ. અહીં કીધું ને? આગ્રહ. વિપરીત અભિનિવેષ. આહાહા...! જિનમુનિનાથો, ગણધરો આદિએ જે તત્ત્વો કહ્યાં-દેવ, ગુરુ, શાસ્ત્રો, નવ તત્ત્વો. એ સિવાયના બીજા ગમે તેટલા કહેનાર હોય. આહાહા...! એના તત્ત્વોમાં વિપરીત અભિનિવેષ રહિત. એનાથી ઊલટો જે અભિનિવેશ-અભિગ્રહ-આગ્રહ-તેનાથી રહિત. આહાહા...! એની પરીક્ષા કરવી પડશે કે નહિ? કે પરીક્ષા કર્યા વિના વીતરાગની આ વાણી છે કે કલ્પિત કરેલી કો’કની છે?

મુમુક્ષુ :- પરીક્ષા કરવા માટે તો અભ્યાસ કરવો પડે.

ઉત્તર :- અભ્યાસ કરવા માટે તો વાત કરે છે.

‘સમસ્ત ગુણોના ધરનારા ગણધરદેવ...’ જોયુંને? આટલી તો વાત કરી. ‘સમસ્ત ગુણોના ધરનારા ગણધરદેવ..’ આહાહા...! ‘વગેરે જિનમુનિનાથોએ કહેલાં તત્ત્વોમાં વિપરીત અભિનિવેશ રહિત આત્મભાવ...’ આહાહા...! ભેદ અને વિકલ્પ રહિત આત્માનું તત્ત્વ કહ્યું છે. અને

તે તત્ત્વની જે સમયે પર્યાય થવાની તે થાય. એમ જિનનાથે કહ્યું છે. તેની દૃષ્ટિ પર્યાય ઉપર ન જતાં દ્રવ્ય ઉપર જાય. આહાહા...! જે સમયે જે પર્યાય થવાની તે થવાની. તેને કોઈની મદદ કે બીજાની જરૂર નથી. એવો જે આગ્રહ છોડે એની દૃષ્ટિ દ્રવ્ય ઉપર જાય. આહાહા...! જ્ઞાયકભાવ ઉપર જાય ત્યારે એને આત્મભાવ થાય. છે ને આત્મભાવ? ત્યારે આત્મભાવ થાય. પર્યાયમાં વાત છે ને આ? આત્મા છે તો છે. આહાહા...! પર્યાયમાં આત્મભાવ થાય. એ ક્યારે થાય? કે સત્ય તત્ત્વ દૃષ્ટિમાં હોય અને અસત્યનો આગ્રહ છૂટી જાય એને આત્માનો જે સ્વભાવ છે તે પર્યાયમાં તેનો ભાવ આવે. આહાહા...!

‘આત્મભાવ તે જ નિશ્ચય-પરમયોગ છે...’ એ જ પરમ નિશ્ચયયોગ છે. આહાહા...! વીતરાગ સર્વજ્ઞ મુનિઓએ ગણધરો આદિએ કહેલા તત્ત્વોને આગ્રહ રહિત જેમ છે તેમ જાણનાર, તેને આત્મભાવ થાય અને તે આત્મભાવ નિશ્ચય પરમયોગ છે. એ જ આત્માની સાથે જોડાણ છે. આહાહા...! વાદવિવાદ વધી ગયા, ઝઘડા વધી ગયા. આહાહા...! વાસ્તવિક પંથ... પ્રભુ જે આત્મા છે એની જે દૃષ્ટિ થતાં, એની પર્યાયમાં જે ભાવ થાય તે નિશ્ચયયોગ છે. તે નિશ્ચયધર્મ અને નિશ્ચયધર્મ મોક્ષનું કારણ છે. છે ને?

‘તે જ...’ એમ. ‘આત્મભાવ તે જ...’ બીજું નહિ. જે ભગવાન ગણધરોએ, મુનિનાથોએ તત્ત્વો કહ્યાં, તે તત્ત્વોમાંથી આત્મભાવને કાઢી અને તે જ આત્મભાવ વીતરાગસ્વરૂપે વિકલ્પ વિનાનો તે નિશ્ચયયોગ છે. આહાહા...! તે નિશ્ચય પરમયોગ છે. સાચો અને પરમયોગ એ છે. આહાહા...! બાકી જગતની કલ્પનાઓ છે. આહાહા...! ‘એમ કહ્યું છે.’ જોયું! ‘નિશ્ચય પરમયોગ છે એમ કહ્યું છે.’ આહાહા...! પાઠ છે ને? ‘ણિયમાવો સો હવે જોગો!’ છે ને ચોથું પદ? ‘ણિયમાવો સો હવે જોગો!’ એમ કહ્યું છે. આત્માનો નિર્વિકલ્પ જોગ અને રાગના સંયોગ વિનાનો (આત્મભાવ). કેમકે જોગ ને એ તો આસ્રવ ને પુણ્ય-પાપના વિકલ્પમાં એ બધા જાય. એ કાંઈ આત્મતત્ત્વ નથી. એથી એ તત્ત્વનો લક્ષ અને આગ્રહ છોડી અને આત્મતત્ત્વની અંદર જાય ત્યારે તેને પર્યાયમાં આત્મપર્યાય પ્રગટ થાય તે જ સાચો પરમયોગ છે. નિશ્ચય એટલે સાચો પરમવેપાર છે. આહાહા...! આ નિશ્ચય સાચો પરમધર્મ છે. આવી વાત હવે. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- બધાય પોતાની વાતને પરમ સત્ય જ કહે ને.

ઉત્તર :- કહે. એમ કહે પણ શું થાય? ભાઈ!

અહીં તો પંચમહાવ્રતધારી સંતો એમ પોકારે છે અને તે પણ ‘કુંદકુંદાચાર્ય’ એમ કહે છે કે મેં તો મારા માટે આ બનાવ્યું છે. આહાહા...! એમાં આ વાત આવી છે. મેં તો મારા માટે બનાવ્યું છે. તો એણે તીર્થંકરનો પરંપરાનો જે માર્ગ છે એ માર્ગ બતાવ્યો છે. આહાહા...! સંપ્રદાયમાં આવીને પણ અંદર અંદર આગ્રહો છોડે નહિ. આહાહા...! અરે...! દેહ તો ચાલ્યો જશે. નજરે દેખાણું ને. વ્યાખ્યાનમાં ... આહાહા...! વ્યાખ્યાન થયા પહેલા એમના જમાઈ આવ્યા હતા. દીકરી અને જમાઈ બેય. એને અહીં મળવા ગયા હતા. પાછા

આવીને બેઠા તો ત્યાં સુધી કાંઈ ન મળે. આહાહા..! એકદમ અસાધ્ય. કાંઈ ખબર ન મળે. આહાહા..! આ દેહ, એના પરમાણુ, ભિન્ન ભિન્ન જાતના પરિણમન. આહાહા..! એ આત્માના રાખ્યા રહે નહિ. આત્માના ફેરવ્યા, બદલ્યા, પરિણમાવ્યા પરિણમે નહિ. એની સમયની જે પરિણમનની અવસ્થા... આહાહા..! અરે..! એને અભિમાન શેના?

જે આ દેહ છે, ધર્મી મુનિને પણ... આહાહા..! સનતકુમાર ચક્રવર્તી મુનિરાજ મોક્ષ જવાની તૈયારી. એને સાતસો વર્ષ કોઠ રોગ. આહાહા..! ગળતકોઠ. આંગળા ગળે, આંગળા ગળે. આહાહા..! આ જડની અવસ્થા. કોની કેમ થશે એની ખબર વિના એનો આગ્રહ રાખવો નહિ. જેમ થવાનું તેની પર્યાય થશે. હું તો તેનો જાણનાર-દેખનાર છું. જે પર્યાય થાય તેને હું દવા વડે કરીને રોકી શકીશ અને આના ઈજેક્શન દઈને.. આહાહા..! છ ઈજેક્શન આપ્યા હતા. છ ઈજેક્શન! લાખ આપે તોપણ શું? આહાહા..!

શરીર આ માટીની પર્યાય જ્યાં બદલી એને કોણ રોકે? એના સમયની પર્યાય વસ્તુની વસ્તુ વસ્તુ એને કહીએ જે દ્રવ્ય-ગુણ અને પર્યાય સહિત છે. આહાહા..! એ પર્યાયને બીજાની પર્યાયની મદદ અને સહાય છે નહિ. આહાહા..! એક ક્ષણમાં પલટીને ચાલ્યો જાય. આહાહા..! એવું તત્ત્વનું સ્વરૂપ વાસ્તવિક જેણે જાણ્યું તેને આત્મા ઉપર દષ્ટિ જાય. આહાહા..! અને ભવનો એને ભય લાગે, ભવનો ડર લાગે. આહાહા..! ભવભયભીરું. અરે..રે..! ક્યો ભવ થશે? ક્યાં થશે? આહાહા..!

પહેલા આવી ગયું છે. આમાં પણ પાછળ છે. આહાહા..! ૨૩૩ કળશ છે. 'સંસારની ઘોર ભીતિથી સર્વ જીવો નિત્ય તે ઉત્તમ ભક્તિ કરો.' સંસારની ઘોર ભીતિથી. છે? ૨૩૩ કળશ. આહાહા..! 'સંસારની ઘોર ભીતિ...' કઈ પર્યાય કેમ થશે ક્યારે? આહાહા..! એનો તું અધિકારી નથી. આહાહા..! છે? 'સંસારની ઘોર ભીતિથી...' આહાહા..! ક્યારે શરીર કેમ થાય? ક્યારે વાણી બંધ થાય? આહાહા..! ક્યારે પક્ષઘાત થાય? આહાહા..! એ જડની અવસ્થા ભવભયથી બીને એ બધી અવસ્થાઓ ઉપરથી ઉદાસ થઈ જા. આહાહા..! મારો પ્રભુ ક્યાંય અટકે એવો છે નહિ. આહાહા..! કોઈ જડની ગમે તે પર્યાય થાય પણ આત્માને એ અટકવાનું કારણ નથી. આહાહા..! આ તો અહીં બતાવ્યું જરી એટલું, હોં!

'તે જ નિશ્ચય-પરમયોગ છે એમ કહ્યું છે.' ભગવાને. આહાહા..! તત્ત્વોમાં તત્ત્વો આત્મા સિવાય એની અવસ્થા જે સમયે થવાની તે થાવ. હું ચૈતન્યસ્વરૂપી પરમાનંદ પરમસ્વભાવી વસ્તુ છું એમ ભગવાને કહ્યું છે, એમ હું માનું છું. એને અહીંયાં અંતરમાં નિશ્ચય પરમયોગ છે. આહાહા..! અહીં પરમયોગ છે એ નિર્વિકલ્પ આનંદના ઝરણા છે. આહાહા..! એ પરમયોગ જે કીધો એ અતીન્દ્રિય આનંદના ઝરણા છે, પ્રભુ! આહાહા..! ગમે તે શરીરના સંયોગો બનો પણ આત્માની ભાવનાવાળાને અતીન્દ્રિય આનંદના ઝરણાના વેદન હોય છે. આહાહા..! આવું સ્વરૂપ છે. કોની સાથે વાદ કરે? આ કોઈ વિદ્વતાની વસ્તુ નથી કે અમે બહુ ભણ્યા

માટે આમ છીએ. બાપુ! આ તો વસ્તુની મર્યાદા ભગવાને એમ મર્યાદા જ બતાવી. જેવી વસ્તુની મર્યાદા છે તેવી વસ્તુની મર્યાદા પરમાત્માએ બતાવી. જડની પર્યાયનો કાળ જે છે તે વખતે તે સમયે તેની પર્યાય થશે જ. તારું રોક્યું રોકાશે નહિ. તારી દષ્ટિ ત્યાંથી ફેરવી નાખ. આહાહા...! ત્યારે એ તત્ત્વની શ્રદ્ધા યથાર્થ કહેવાય કે જે તત્ત્વ તારામાં નથી તેમાંથી દષ્ટિ ફેરવી નાખ. આહાહા...! અને જે આત્મતત્ત્વ છે તેમાં દષ્ટિ લગાડ. આહાહા...! એ જ્ઞાયકભાવ છે, પરમપારિણામિક તત્ત્વ સ્વભાવભાવ છે એના ઉપર દષ્ટિ લગાવ અને એ ભાવ થાય તે ભાવ નિશ્ચય પરમયોગ અને આનંદના ઝરણા ત્યાં છે. ત્યાં દુઃખના અભાવ-વિસામા છે. દુઃખનો ત્યાં અભાવ છે અને આનંદના ઝરણાનો સદ્ભાવ છે. આહાહા...! આવો આત્મા કેમ બેસે? બહારની દષ્ટિમાં બહારના સંયોગોની વિચિત્રતામાં જ્યાં રોકાણો છે. બહારના સંયોગોમાં વિસ્મયતા અને આશ્રય કરીને રોકાણો છે એને પ્રભુની વિસ્મયતા અને આશ્રયતા કેમ આવે? આહાહા...! એને અહીંયાં પરમયોગ કલ્પો. આહાહા...!

‘અન્ય સમયના તીર્થનાથે કહેલા...’ જોયું! જરી ઝીણી વાત છે. ‘અન્ય સમયના તીર્થનાથે કહેલા (-જૈન દર્શન સિવાય અન્ય દર્શનના તીર્થપ્રવર્તકે કહેલા)...’ આહાહા...! બહુ આકરું લાગે. બાપુ! તારા હિતની વાત છે, ભાઈ! વિપરીત અભિપ્રાય છોડવો એ સુખનું કારણ છે. વિપરીત અભિપ્રાય અમે સંપ્રદાયમાં જન્મ્યા માટે અમે માનેલો ભાવ ઠીક છે, એમ આગ્રહ ન હોય. આહાહા...! એ આગ્રહ છોડીને વીતરાગે કહેલા તત્ત્વો, તીર્થનાથે કહેલા એમ આવ્યું ને? અન્ય તીર્થનાથે કહેલાનો આગ્રહ છોડી દે. આહાહા...! અહીં તો એ પણ આવ્યું. પ્રભુ! શું કરીએ? આહાહા...! શ્વેતાંબરે પણ કલ્પિત કરેલા છે તો એના પણ તત્ત્વની દષ્ટિ છોડી દે. આ એમ કહે છે. આહાહા...! અરે...રે...! દુઃખ લાગે. સંપ્રદાયમાં જન્મ્યા હોય અને ઇ જ પોસાણું હોય એને કલ્પિત માર્ગ કહેવો, એ આ અન્ય સમયના તીર્થનાથે (કહેલો માર્ગ છે). આહાહા...! એ વીતરાગે અને ગણધરો અને મુનિઓએ કહેલા તત્ત્વો નથી. આહાહા...! શ્વેતાંબરના અને સ્થાનકવાસીના જે તત્ત્વો છે એ ભગવાનના જિનનાથના, તીર્થકરના અને સંતોના નથી. આહાહા...! એ તો ગૃહીત મિથ્યાદષ્ટિએ બનાવેલા તત્ત્વો છે.

આકરી વાત, પ્રભુ! એ સુખી થાવ. એ દષ્ટિ છોડીને સુખી થાવ. એ માટે તો કહેવાય છે. એ દષ્ટિ રાખશો, પ્રભુ! તો દુઃખી થશો. આહાહા...! વિપરીત આગ્રહ રાખશો તો દુઃખી થશો. અને દુઃખીના જીવન બાપા ગાળવા... આહાહા...! જીવના એક ક્ષણના દુઃખ... આહાહા...! કઠણ પડે. એ ઉડ-ઉડ સાગર સુધી એકવાર નહિ પણ અનંતવાર એ ભવના ભય... આહાહા...! એ સંપ્રદાયની દષ્ટિ પોતાની રાખીને વીતરાગે નહિ કહેલા અન્ય સમયના તીર્થનાથે, ‘અન્ય સમયના તીર્થનાથે કહેલા...’ મોટા પુરુષે ‘(-જૈન દર્શન સિવાય...)’ આહાહા...! દિગંબર જૈન દર્શન સિવાયના દર્શન જૈન દર્શન છે જ નહિ. આહાહા...! આકરું પડે.

‘(જૈન દર્શન સિવાય અન્ય દર્શનના તીર્થપ્રવર્તકે કહેલા) વિપરીત પદાર્થમાં...’ આહાહા...!

દિગંબર સંતોએ-મુનિઓએ કહેલા તત્ત્વ સિવાય બીજા કોઈ પણ મુનિઓએ નામ ધરાવીને કહેલા તત્ત્વો, તેનો 'વિપરીત પદાર્થમાં અભિનિવેશ—દુરાગ્રહ...' આહાહા...! આવું ખુલ્લું કહેતા દુઃખ થાય. બાપુ! તને સુખના પંથે જોડવા માટેની વાત છે, ભાઈ! ત્યાં કોઈનો પક્ષ નહિ ચાલે. અહીં જુઓને! દેહ છૂટતા કેવું થઈ જતું! આહાહા...! ડૉક્ટર બાપ આવીને છ તો ઈજેક્શન આપ્યા. કાંઈ ખબર ન મળે. આહાહા...! હવે અહીં તો સાંભળવા આવે બિચારા.

મુમુક્ષુ :- ઈજેક્શન આપવામાં ભૂલ થઈ હોય તો?

ઉત્તર :- ઈજેક્શન આપે કોણ? અડે નહિ ને ઈજેક્શન આપે! આહાહા...! ઈજેક્શન શરીરને અડે નહિ. શરીરની પર્યાય જે સમયે છે એને ઈજેક્શન ફેરવી શકે નહિ. આહાહા...! ઈજેક્શનની પર્યાય છે એ પર્યાય શરીરને અડે નહિ. આહાહા...! આવું વીતરાગ તત્ત્વ ઝીણું ને ઊંચું સત્ય. આહાહા...! પરમ સત્ય છે, પરમ સત્ય છે આ. આહાહા...!

કહે છે કે 'અન્ય સમયના તીર્થનાથે કહેલા (-જૈન દર્શન સિવાય અન્ય દર્શનના તીર્થપ્રવર્તકે કહેલા) વિપરીત પદાર્થમાં અભિનિવેશ—દુરાગ્રહ તે જ વિપરીત અભિનિવેશ છે.' આહાહા...! દ્રૌપદિને પાંચ પતિ. મૂળ તો એક જ પતિ છે. પાંચ તો પછી કલ્યાયેલા છે. એ આણે ... કરી રાખ્યા છે શ્વેતાંબરે તો. આહાહા...! એ આખી વાતમાં ફેર છે. ઘણી વાતું, સેંકડો, હજારો વાતું. એ કહેલા વિપરીત પદાર્થમાં દુરાગ્રહ તે જ વિપરીત અભિનિવેશ છે. આહાહા...! હવે એ અભ્યાસ વિના વિપરીત અભિનિવેશ છે એ ખબર કેને પડે?

જેને અભ્યાસ જ નથી કરવો, વીતરાગે કહેલા શાસ્ત્રો, દિગંબર સંતોએ કહેલા તત્ત્વો, એનો અભ્યાસ જ કરવો નથી, એને દુરાગ્રહપણું કેમ એને સમજાય? અને દુરાગ્રહ ક્યાંથી જાય? આહાહા...! અને તે તેના લાભને માટે છે, પ્રભુ! આહાહા...! કોઈ પ્રાણી દુઃખી થાવ એવી ભાવના ધર્મીની હોય નહિ. આહાહા...! બધા તીર્થંકર... આહાહા...! તીર્થના નાથના માર્ગને પામી બધા કર્મરહિત થાવ, બધા ભગવાન થાવ. આહાહા...! કોઈ જીવને દુઃખ થાવ એવી ભાવના ધર્મીની હોય નહિ. આહાહા...! ફક્ત વિપરીત અભિનિવેશને લઈને પ્રભુ! તને દુઃખ થશે. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- એના હિતની વાત છે.

ઉત્તર :- હિતની વાત છે.

મુમુક્ષુ :- તપાસી જો બરાબર છે કે નહિ?

ઉત્તર :- તપાસ કરે, અભ્યાસ કરે, કંઈ મિલન કરે—મેળવે. એ તો માલ લેવા જાય ત્યાં મેળવે છે કે આ જુવાર ધોળી છે પણ જરી સડેલી છે અને આ જુવાર નાની પણ સારી છે. જુવાર-જુવારના રજકણને મેળવે છે. જુવાર સમજો છો ને? આહાહા...! જુવાર. એ પણ મેળવે છે ત્યારે લે છે. આહાહા...! હવે એ તો એક અમુક દિવસના ખોરાકની ચીજ છે. એની પણ પરીક્ષા કરીને લે છે. તો આ તો અનંતકાળના રખડવાની ચીજ મૂકવાની છે, રખડવાની મૂકવાની છે. આહાહા...!

કોઈ ભગવાનઆત્માને દુઃખ થાવ એવી વિચારણા સમક્રિતીની હોય નહિ. આહાહા...! 'દ્રવ્યસંગ્રહ'માં કહ્યું ને? અવાયના વિચારમાં. આહાહા...! શું મુનિઓની વિશાળતા! સત્ય બતાવ્યું છતાં વિશાળતા! બધા મુનિઓ, બધા આત્માઓ આઠ કર્મ સહિત થાવ. કોઈ આત્મા કર્મ સહિત ન રહો. આહાહા...! પ્રભુ! તને કર્મ પરદ્રવ્ય સહિત હશે તો દુઃખી થઈશ. અને એ દુઃખ વેદન તને આકરું પડશે, પ્રભુ! જીવતા એ વેદન આવે. આહાહા...! શરીરમાં બળતરા આવે બળતરા. આ છે ને બેન અહીં? 'લલિતા ભાવસાર'. આખા શરીરમાં બળતરા આવે છે. 'લલીતા' 'જામનગર'વાળી ભાવસાર. આહાહા...! ભાવસાર ને? ભાઈ ત્યાં ગયા હતા. 'ચંદુભાઈ' ગયા લાગે છે. આ તો વૈરાગ્યનો વખત હતો. આહાહા...! એક એક સમય અમૂલ્ય છે. એ સમયમાં દુરાગ્રહ પકડ્યો એણે મૂકી દેવો જોઈએ. સત્ય વાત કાને પડતાં તુલના કરીને અસત્યના આગ્રહને છોડી દેવો જોઈએ. એમ કહે છે. જુઓને!

'તે જ વિપરીત અભિનિવેશ છે. તેનો પરિત્યાગ કરીને...' આહાહા...! છે ને? આહાહા...! એવો જે વિપરીત અભિનિવેશ. આહાહા...! 'તેનો પરિત્યાગ કરીને...' પાછું ત્યાગ કરીને એમ નથી. પરિત્યાગ એટલે સમસ્ત પ્રકારે એની વાત નહિ હવે. આહાહા...! દુનિયા ગમે તે માનો, ગમે તેમ માનો. વસ્તુસ્વરૂપ તો ભગવાન જિનેશ્વરે જે કહ્યું છે એ વાતની પરંપરા દિગંબરમાં રહી છે. મહાવિદેહમાં પણ આ માર્ગ ચાલે છે. આહાહા...! બીજો માર્ગ ક્યાંય નથી. ત્રણલોકના નાથ બિરાજે છે. 'સીમંધર' ભગવાન લાખો કેવળીઓ, ગણધરો (બિરાજે છે) ત્યાં આ માર્ગ ચાલે છે. આહાહા...! એનાથી વિપરીત માર્ગનો આગ્રહ, પ્રભુ! ઘણા કાળથી પકડ્યો હોય, પચાસ વર્ષથી, સાંઈઠ વર્ષથી. જે કુળમાં જન્મ્યો એમાં પકડ્યો હોય. અને જેનો સહવાસ રહ્યો હોય એની ગંધ રહે. આહાહા...!

એક વાત કરતા હતા કે પટારામાં ઓલી કસ્તુરી પડી હતી. કસ્તુરી. તે બીજી ચીજમાં ગંધ આવી ગઈ. 'વીરજીભાઈ' કહેતા હતા. 'વીરજી વકીલ'. પટારામાં કસ્તુરીનો ડબો પડ્યો હતો અને બીજી ચીજો પડી હતી. એ કસ્તુરીની ગંધ બીજી ચીજોમાં ગરી ગઈ. પટારામાં કસ્તુરી પડી હતી. 'વીરજીભાઈ' કહેતા હતા. એની ગંધ બીજી ચીજને લાગુ પડી ગઈ. આહાહા...! એમ જેનો જેને સહવાસ, જેનો જેને પરિચય તેની ગંધ એને ચડી જાય. આહાહા...! આકરું પડે, પ્રભુ!

આ 'કુંદકુંદાચાર્ય'નો અભિપ્રાય છે. 'કુંદકુંદાચાર્ય' કહે છે કે હું મારે માટે આ કહું છું. મેં મારા માટે આ બનાવ્યું છે. આહાહા...! એ અભિનિવેશ 'તેનો પરિત્યાગ કરીને જૈનોએ કહેલાં તત્ત્વો...' પણ જૈન કોને કહેવા? બાપુ! એને ઓળખવા જોઈએને? જૈન નામ તો બધા ધરાવે છે. આહાહા...! રાગને જીતે તે જૈન. રાગથી લાભ મનાવે તે જૈન નથી. વ્યવહાર રત્નત્રયનો રાગ... આહાહા...! એનાથી લાભ મનાવે. એ પ્રરૂપણા કરે છે ને અત્યારે? આહાહા...! વ્યવહારથી લાભ થાય. અત્યારે 'જ્ઞાનમતિ' આર્જિકા છે ને? છે પુણ્યવંત લાગે છે. મોટું પચ્ચીસ લાખનું જંબુદ્વીપ 'દિલ્હી'માં કર્યું અને અહીં મોટો મેરુ પર્વત કર્યો. ૮૦ ફૂટનો લાંબો. એટલા પૈસા.

પણ એથી શું? બાપુ! આહાહા...! બહારની ચીજો થઈ જાય એમાં આત્માને શું? આહાહા...!
 અહીં તો કહે છે, 'જૈનોએ કહેલાં તત્ત્વો...' ત્રિલોકનાથ સર્વજ્ઞ પરમાત્મા, એની પરંપરામાં જે આવેલા તત્ત્વો... આહાહા...! 'નિશ્ચયવ્યવહારનયથી...' એ તત્ત્વો પણ નિશ્ચય વ્યવહારનયથી. નિશ્ચયથી સ્વથી છે, વ્યવહારમાં નિમિત્ત જોડે હોય છે. નિમિત્ત નથી એમ નહિ પણ નિમિત્તથી થતું નથી. આહાહા...! એટલે નિશ્ચય અને વ્યવહાર બેય માનવા જેવો છે. પણ વ્યવહારથી નિશ્ચય થાય એ માનવા જેવું નથી. વ્યવહાર અને નિશ્ચય બેય છે એમ માનવા જેવો છે. છે એમ. આહાહા...!

'નિશ્ચયવ્યવહારનયથી જાણવાયોગ્ય છે.' અહીં તો કીધું ને? વ્યવહારનયથી પણ જાણવાયોગ્ય છે. વ્યવહાર જાણેલો પ્રયોજનવાન છે. ૧૨મી ગાથામાં કહ્યું લ્યો! આહાહા...! વ્યવહાર નથી એમ નહિ. વ્યવહાર છે, હોય છે. જ્ઞાનીને પણ રાગ-વ્યવહાર આવે છે. આહાહા...! પણ એ જાણેલો પ્રયોજનવાન છે. આદરેલો પ્રયોજનવાન નથી. એટલે જાણેલો છે એમ પણ નક્કી થઈ ગયું અને એક આદરવા યોગ્ય નિશ્ચયનય (છે). બે નય છે. એક નય નથી. વીતરાગમાર્ગમાં બે નય છે. 'પંચાસ્તિકાય'માં, 'નિયમસાર'માં પહેલાં ખૂબ લીધું છે. બે નયો છે. એક જ નય નથી. વ્યવહારનય નથી એમ નહિ. આહાહા...! પણ વ્યવહારનય છે એ જાણવાલાયક છે, આદરવાલાયક નથી. નય નથી એમ નહિ. વીતરાગમાર્ગમાં નિશ્ચય અને વ્યવહાર બેય નયો છે. આહાહા...!

મુમુક્ષુ :- ...

ઉત્તર :- નય છે ને? અને તે સમ્યક્ નય છે. વ્યવહાર પણ જેવો વ્યવહાર છે એમ જાણવો એ સમ્યક્ નય છે. આદરવા લાયક નથી. આહાહા...! આદરવા લાયક હોય તો બે (ભેદ) પડે કેમ? નિશ્ચય આદરવા લાયક, વ્યવહાર આદરવા લાયક હોય તો એક જ થઈ જાય. આહાહા...! એક આદરવા લાયક છે અને એક જાણવાલાયક છે. બે નયો છે.

'નિશ્ચય વ્યવહારનયથી જાણવાયોગ્ય છે.' વ્યવહારથી જાણવાયોગ્ય છે. 'યોગીન્દ્રદેવે' દોહરામાં તો ત્યાં સુધી (કહે છે), પ્રયત્નથી છ દ્રવ્યને જાણવા. પ્રયત્ન આવે છે. વ્યવહાર જાણવા જેવો છે ને. જાણવા જેવો નથી તો વસ્તુ પર્યાય નથી, રાગ પણ નથી, બીજી ચીજ જ નથી (એમ થઈ જાય. પરંતુ) એમ નથી. આહાહા...! પણ એટલા બધા વિચાર કરવા રોકાય કોણ? નવરાશ ક્યાં છે? આહાહા...! એક ક્ષણમાં ચાલ્યું જવું છે. આમ ફૂં થઈને. જોયું ને? હવે બેસે છે અહીં. પછી મારી નજર આમ ગઈ કે આ આમ કેમ થઈ ગયું? ત્યારે બીજાએ જોયું. આમ કેમ થઈ ગયું? કારણ કે અંદર હાર્ટ ઓલું થઈ ગયું. અસાધ્ય શરૂ થઈ ગઈ. આહાહા...! ખુરશીએ બેઠા હતા. આહાહા...! એવા તો અનંતવાર અનંત મરણ થઈ ગયા. આહાહા...! લાખ ઈન્દ્ર ઉતરે તોપણ એની એક પર્યાય ફેરવે એમ છે નહિ. આહાહા...! ઈન્દ્રો મિત્ર હોય આહાહા...! તોપણ કાંઈ ફેરવે એવું કાંઈ છે? આહાહા...!

'ઋષભદેવ' ભગવાન મોક્ષ પધાર્યા. ભરતજી ગયા. ઈન્દ્રો આવ્યા. આહાહા...! અષ્ટાપદ

પર્વત ઉપર. ભરત આમ દેખીને રોવે છે. ઇન્દ્ર કહે છે કે, અરે..! ભરત! આ શું? તમારે તો આ ભવમાં મોક્ષ છે. અમારે તો હજી એકાદ ભવ મનુષ્યનો કરવો પડશે. ઇન્દ્ર કહે છે. તમારે તો આ ભવે મોક્ષ છે ને આ શું? ઇન્દ્ર કહે છે જાણુ છું હું બધું. ખબર છે. પણ રાગ આવ્યો છે. એ જાણવાલાયક છે. આહાહા..! ભગવાન આમ મોક્ષ પધાર્યા. શરીર આમ પડ્યું છે. ઇન્દ્ર અને ભરત બેય આમ જોવે છે. ભરતને આમ આંખમાંથી આંસું વહે છે. અરે..રે..! ભરતનો સૂર્ય અસ્ત થઈ ગયો આજ. ભરતનો સૂર્ય અસ્ત થઈ ગયો. એમ કરીને રાગ વિકલ્પ છે. આહાહા..! છતાં ઇન્દ્ર કહે છે કે પણ તું આ ભવમાં મોક્ષ જઈશ. બધી ખબર છે, બાપા! મારો મોક્ષ આ ભવમાં છે. મારો આ દેહ છેલ્લો છે. ખબર છે. પણ રાગ આવ્યો છે એના આ ચાળા છે. એ રાગ મારો નથી હું જાણું છું. આહાહા..!

‘નિશ્ચયવ્યવહારનયથી જાણવાયોગ્ય છે.’ આહાહા..! ‘સકલજિન...’ સકલ એટલે દેહ સહિત. દેહ સહિત જિન ‘દેહ સહિત હોવા છતાં તીર્થંકરદેવે રાગદ્વેષ અને અજ્ઞાનને સંપૂર્ણ રીતે જીત્યા છે તેથી તેઓ સકલજિન છે.’ સંપૂર્ણ રીતે જીત્યા છે. એ રીતે ગણ્યું. નહિતર સકળ એટલે શરીર સહિત પણ હોય છે અને સકળ એટલે બધું જીત્યું છે. આહાહા..! રાગ-દ્વેષને બધાને જીત્યા છે. તેથી એવા ‘સકલજિન એવા ભગવાન...’ આહા..! એ વિશ્વાસમાં અંતરમાં આવવું.. એ વાતું કાને પડે, સાંભળે, જાણે પણ અંદરમાં વિશ્વાસ, પરિણમનમાં વિશ્વાસ ઉપર આવવું.. આહાહા..! એ અલૌકિક ચીજ છે અને એ પરિણમનમાં આવ્યા વિના જન્મ-મરણના અંત આવે એવા નથી, ભાઈ! આહાહા..!

‘ભગવાન તીર્થાધિનાથનાં ચરણકમળના...’ સકળજિન એવા ભગવાન તીર્થાધિનાથના ચરણકમળના ‘ઉપજીવકો...’ એટલે ‘સેવા કરનાર; દાસ.’ આહાહા..! ‘તે જૈનો છે;...’ જોયું! વાડામાં જન્મ્યા માટે જૈનો છે એમ નથી. આહાહા..! ‘સકલજિન એવા ભગવાન તીર્થાધિનાથનાં...’ બિલકુલ રાગ જીત્યો છે. ભગવાનને આહાર લેવો, દવા લેવી એ રાગ ભગવાનને નથી. આહાહા..! ભગવાન મુનિને કહે કે જા મારે માટે આહાર લઈ આવ. આહાહા..! રોગ છે એને મટાડ. એ બધી વાતું ખોટી કલ્પના છે. આહાહા..!

અહીં કહે છે, ‘સકલજિન...’ સકળનો અર્થ શરીર સહિત પણ કહેવાય છે. પણ અહીં સકલ જિન એટલે પૂર્ણ રીતે રાગ-દ્વેષ જીત્યા છે. આહાહા..! છે? ‘દેહ સહિત હોવા છતાં...’ સકલ કીધું ને? ‘તીર્થંકરદેવે રાગદ્વેષ અને અજ્ઞાનને સંપૂર્ણ રીતે જીત્યા છે તેથી તેઓ સકલજિન છે.’ આહાહા..! એવા સકલજિન ભગવાને એના ‘ઉપજીવકો...’ એને માનનારા, એના સેવકો, એને સ્વીકાર કરનારા.. આહાહા..! એને કેડે જનારા. આહાહા..! એવા ‘ઉપજીવકો તે જૈનો છે;...’ વાડામાં જન્મ્યા માટે જૈન છે એમ નહિ. આહાહા..! જૈન નામ ધરાવ્યું અને જૈન અમે શ્રાવક છીએ, જૈન અમે સાધુ છીએ, એ નહિ. આહાહા..! છે?

‘સકલજિન એવા ભગવાન તીર્થાધિનાથના ચરણકમળના ઉપજીવકો...’ એમણે કહ્યું તેના

ચરણકમળની સેવા કરનારા, માનનારા, દાસાનુદાસ થઈને માનનારા. આહાહા..! ભગવાને જે કહ્યું તેને દાસાનુદાસ થઈને માનનારા એવા જૈનો છે. એને જૈન કહે છે. નામધારી જૈનો અમે જન્મ્યા, અમે જૈન છીએ. એમ નહિ કહે છે. આહાહા..! ભારે વ્યાખ્યા!

‘સકલજિન એવા ભગવાન તીર્થાધિનાથનાં ચરણકમળના ઉપજીવકો...’ એના પગના દાસના દાસ, ચરણના દાસ. ચરણ એટલે પગ. એના દાસના દાસ. આહાહા..! પગરૂપી કમળ, એના દાસના દાસ. આહાહા..! એને અહીંયાં જૈનો કહેવાય છે. ‘પરમાર્થે ગણધરદેવ વગેરે એવો તેનો અર્થ છે.’ જૈનો એને કહેવાય. પરમાર્થે ગણધરદેવ, સાચા મુનિ, ત્રણ કષાયનો અભાવ, સમકિત્તી, શ્રાવક સાચા સમકિત્તી એને અહીંયાં પરમાર્થે જૈનો કહેવામાં આવે છે. બાકી વાડામાં રહ્યા તેને જૈનો કહેવામાં આવતા નથી. આહાહા..! આવી વાતું છે.

‘પરમાર્થે ગણધરદેવ વગેરે એવો તેનો અર્થ છે. તેમણે (—ગણધરદેવ વગેરે...’) સમકિત્તી. બીજા બધા સમકિત્તી વગેરે જૈનો છે. આહાહા..! ‘તેમણે (—ગણધરદેવ વગેરે જૈનોએ) કહેલા જે સમસ્ત જીવાદિ તત્ત્વો...’ સમસ્ત જીવાદિ નવતત્ત્વો. ‘તેમાં જે પરમ જિનયોગીશ્વર નિજ આત્માને જોડે છે,...’ આહાહા..! એ નવતત્ત્વનું જ્ઞાન કરીને આત્માની સાથે જોડે છે. જ્ઞાનની પર્યાયને આત્મા સાથે જોડે છે. આહાહા..! જ્ઞાનની પર્યાયને રાગ સાથે અને બહાર સમજાવવા માટે નથી કરતા. આહાહા..!

‘(—ગણધરદેવ વગેરે જૈનોએ) કહેલાં જે સમસ્ત જીવાદિ તત્ત્વો તેમાં જે પરમ જિનયોગીશ્વર...’ આહાહા..! પરમ જિનયોગીશ્વર. આમ ભાષા લીધી છે. મુનિની વિશેષ વાત છે. ‘નિજ આત્માને જોડે છે,...’ આહાહા..! પોતાના આત્માને જોડે છે. ‘તેનો નિજભાવ જ પરમ યોગ છે.’ આહાહા..! વીતરાગી આત્મા, એને વીતરાગી પર્યાયથી જોડવો... આહાહા..! તે પરમ યોગ છે. જોડાણ કરવું, વીતરાગીસ્વરૂપ આત્મા છે એનું વીતરાગી પર્યાયથી જોડાણ કરવું એનું નામ યોગ અને જૈન કહેવાય છે. વિશેષ કહેશે... (શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)